

Travma Sonras? Hayata Ksme Bozuklu?u lçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Travma Sonras? Hayata Ksme Bozuklu?u lçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31767>

?zet

Travma Sonras? Hayata K?smeye Bozuklu?u ?l?e?i (PTED Self-Rating Scale) T?rk?e uyarlamas?, bireylerin ya?am?? olduklar? travmatik veya ciddi stres yaratan olaylar sonras?nda ortaya ??kan k?smeye, hayal k?r?kl??? ve adaletsizlik alg?s?yla karakterize edilen psikolojik durumu ?l?mek amacıyla geli?tirilmis?tir. ?l?ek, 19 maddeden olu?makta olup, 5'li Likert tipi bir derecelendirme sistemi kullanılmaktadır. Bu uyarlama ?al??mas?, ?l?e?in T?rk?e konu?an pop?lasyonlarda güvenilir ve ge?erli bir ara? olarak kullan?labilece?ini g?stermi?tir.

?l?e?in adaptasyon ve psikometrik ?zellikleri, 2011 y?l?nda ?nal ve arkada?lar? taraf?ndan detayl? bir ?ekilde analiz edilmi?tir. Elde edilen y?ksek i? tutarl?l?k ve test-tekrar test g?venilirli?i de?erleri, arac?n klinik ve ara?t?rma ortamlar?nda **travma sonras? tepkileri** de?erlendirmede g?çl? bir potansiyele sahip oldu?unu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler

Travma Sonras? Hayata K?smeye Bozuklu?u, PTED, Psikometrik ?zellikler, Uyarlama, Cronbach Alpha, ?l?ek, Ge?erlilik, G?venilirlik.

Yazarlar

S?heyla ?nal, Serpil G?ney, ?afak Kartal?, ?rem Reyhani.

Ama?

?l?e?in temel amac?, bireylerin ya?ad??? ciddi travmatik olaylar sonucunda ortaya ??kan ve genellikle haks?zl??a u?rama, hayata k?smeye, ?fke ve ?aresizlik hisleriyle karakterize edilen **Travma Sonras? Hayata K?smeye Bozuklu?u** (Post-Traumatic Embitterment Disorder - PTED) belirtilerinin ?iddetini ve varl??n? ?z bildirim yoluyla ?l?mektir. T?rk?e uyarlama ?al??mas?, orijinal ?l?e?in k?lt?rel ve dilsel ge?erlili?ini T?rkiye pop?lasyonunda kan?tlamay? hedeflemi?tir.

Bu ?l?ek, klinisyenlere ve ara?t?rmac?lara, travmatik deneyimlere maruz kalm?? bireylerde g?r?len, Travma Sonras? Stres Bozuklu?u'ndan (TSSB) farklıla?an spesifik k?smeye tepkilerini h?zl? ve etkili bir ?ekilde de?erlendirme imkan? sunmaktadır. B?ylece, uygun tedavi yakla??mlar?n?n belirlenmesine katkıda bulunur.

Yap?

?l?ek, temel olarak **Travma Sonras? Hayata K?smeye Bozuklu?u** (PTED) yap?s?n? ?l?mektedir. PTED, psikolojik bir tepki olup, bireyin ya?am?nda ?nemli bir adaletsizlik veya hayal k?r?kl??? yaratan olay?n ard?ndan ortaya ??kar ve s?rekli bir k?sk?nl?k, ?fke, intikam arzusu veya sosyal

geri çekilme ile kendini gösterir.

Ölçe?in maddeleri, bireyin ya?ad??? travmatik olay?n etkilerini, bu etkinin ruhsal iyilik hali üzerindeki kal?c? olumsuz de?i?ikliklerini ve olaya ili?kin duygusal tepkilerini (bezginlik, incinme, k?smeye) de?erlendirmeye odaklanm???r. Bu yap?, bili?sel ve duygusal bile?enleri i?eren çok boyutlu bir sendromu temsil etmektedir.

Geçerlilik

Ölçe?in geçerlilik analizleri, kapsaml? psikometrik yöntemler kullan?larak gerçekleştirilmi?tir. Yap?lan çal???mada, ölçe?in yap?sal uygunlu?unu incelemek amacıyla **temel bile?enler faktör analizi** (principal component analysis) Varimax dönü?türmesi (Varimax rotation) ile uygulanm???r. Bu analiz, ölçe?in teorik yap?yla uyumlu oldu?unu destekleyen faktör yüklerini ortaya ç?karm???r.

Ayr?ca, ölçe?in geçerlili?ini sa?lamak için **ölçüt ba?lant?l? geçerlilik** (criterion-related validity) analizleri yap?lm???r. Güvenilirlik analizleriyle birlikte de?erlendirilen bu geçerlilik yöntemleri, ölçe?in amaçlanan psikolojik yap?y? do?ru bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlam???r.

Güvenilirlik

Ölçe?in güvenilirli?i, üç temel yöntemle kapsaml? bir ?ekilde incelenmi?tir:

?ç Tutarl?l?k Katsay?s? (Cronbach Alpha): Tüm gruplar için iç tutarl?l?k katsay?s? (**Cronbach alpha**) 0.93 olarak hesaplanm???r. Bu de?er, ölçe?in maddelerinin birbiriyle yüksek düzeyde tutarl? oldu?unu ve tek bir yap?y? ölçtü?ünü göstermektedir.

Test-Tekrar Test Güvenilirli?i: Ölçek, bir hafta arayla hem hasta hem de normal örnekleme uygulanm???r. Hasta örnekleminde test-tekrar test güvenilirli?i $r=0.93$ ($p<0.01$), normal pop?lasyonda ise $r=0.97$ ($p<0.01$) olarak bulunmu?tur. Bu sonuçlar, ölçe?in zaman içinde yüksek düzeyde kararlı ölçümler sa?lad???n? i?aret etmektedir.

?ki Yar? Güvenilirli?i (Split-Half): Ölçe?in iki yar? güvenilirli?i için yap?lan analizde split-half katsay?s? 0.89 ($p<0.01$) olarak bulunmu?tur. Bu yüksek de?er, ölçe?in yar?m bölümlerinin dahi birbirine e?de?er ve güvenilir oldu?unu göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap? geçerlili?ini belirlemek amacıyla **Temel Bile?enler Faktör Analizi** (Principal Component Analysis) kullan?lm???r. Analiz s?ras?nda, faktörlerin daha net bir ?ekilde yorumlanabilmesi için **Varimax dönü?türmesi** (Varimax rotation) uygulanm???r. Bu yöntem, maddelerin hangi faktörlere daha güçlü yüklendi?ini göstererek ölçe?in alt boyutlar?n? ortaya ç?karmay? amaçlam???r.

Faktör analizi sonuçlar?, Türkçe uyarlamam?n orijinal ölçe?in yap?sal özelliklerini korudu?unu ve PTED yap?s?n? Türk kültürü ba?lam?nda da ba?ar?l? bir ?ekilde temsil etti?ini desteklemektedir.

Ölçme Arac?

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Rating Scale)

Maddeler: 19 madde

Derecelendirme: 5'li Likert Tipi Ölçek

Derecelendirme Aç?klamas?:

hiç kat?lm?yorum = 1

kat?lm?yorum = 2

karars?z?m = 3

kat?l?yorum = 4

tamamen kat?l?yorum = 5

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), Orijinal (Bilinmiyor, genellikle İngilizce veya Almanca kökenlidir).

Popülasyon Grubu: Klinik ve Normal Popülasyon

Ya? Grubu: Yeti?kinler

Popülasyon Detaylar?: Geçerlilik ve güvenilirlik çal??malar? hem hasta örneklemi hem de normal popülasyon örneklemi üzerinde gerçekleştirilmi?tir.

Test Metodolojisi: ?ç tutarlılık, test-tekrar test, split-half güvenilirlik yöntemleri ve temel bile?enler faktör analizi kullanılmı?tır.

Anahtar Kelimeler

PTED, Travma Tepkisi, Psikolojik De?erlendirme, Varimax Rotasyonu, Psikometri, Öz Bildirim.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Süheyla Ünal

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Sa?lanan kaynakta mevcut de?ildir.

iletim E-posta Adresi: sunal@inonu.edu.tr

Yazma Adresi: ?n?n? ?niversitesi (Tahmini Affiliation: Sorumlu yazar?n e-posta adresinden ?kar?lm??t?).

zinler, ?cret ve Test Y?I?

Test Y?I? (Uyarlama): 2011

zinler ve ?cret: Kullan?m izinleri i?in sorumlu yazar ile iletimize ge?ilmesi gerekmektedir.

Öl?e?in orijinal PDF belgesi a?a??daki adresten indirilebilir: travma-sonrasi-hayata-kusme-bozuklugu-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Ünal, S., Güney, S., Kartal?, ?. ve Reyhani, ?. (2011). Travma Sonras? Hayata K?smeye Bozuklu?u Öl?e?inin (PTED Self-Rating Scale) Türk?e uyarlamas?n?n ge?erlilik ve güvenilirlik ?al??mas?. *Dü?ünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 24, 32-37.

Makalenin orijinal ba?lant?s?: dusunenadamdergisi.net

Travma Sonras? Hayata K?smeye Bozuklu?u Öl?e?i Maddeleri

Öl?ek toplam 19 maddeden olu?mu?tur. A?a??da örnek maddeler sunulmu?tur:

Büyük ölçüde beni can?mdan bezdiren ve inciten bir deneyim ya?ad?m.

Genel olarak ruhsal iyilik halimde kal?c? ve önemli bir olumsuz de?i?iklik'e yol açan ya?ant?m oldu.